

LÝ TƯỞNG SỐNG CỦA THANH NIÊN THEO TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH

ThS NGÔ XUÂN DƯƠNG

Học viện Chính trị-Hành chính quốc gia Hồ Chí Minh

Lý tưởng là mục đích cao đẹp, hướng con người và xã hội loài người vươn tới. Người sống có lý tưởng luôn luôn nuôi dưỡng ước mơ và khát vọng. Chính điều này thôi thúc mỗi người không ngừng phấn đấu vươn lên với sức mạnh của ý chí và bản lĩnh. Thanh niên là lớp người gánh vác vận mệnh của đất nước, tiền đồ của dân tộc. Sinh thời, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã từng nói: “Thanh niên là người chủ tương lai của nước nhà. Thật vậy, nước nhà thịnh hay suy, yếu hay mạnh, một phần lớn là do các thanh niên”¹. Điều này không chỉ khẳng định vai trò của thanh niên đối với tương lai của đất nước, của dân tộc mà còn nói lên niềm tin của Người đối với thế hệ trẻ Việt Nam trong công cuộc xây dựng và bảo vệ Tổ quốc.

Trong *Di chúc*, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã căn dặn: “Bồi dưỡng thế hệ cách mạng cho đời sau là một việc rất quan trọng và rất cần thiết”². Nếu không giáo dục, bồi dưỡng thanh niên thì sẽ không có người gánh vác công việc của Đảng. Trong việc giáo dục, rèn luyện thanh niên, một trong những vấn đề quan trọng hàng đầu là hình thành lý tưởng sống cho họ. Lý tưởng sống của thanh niên theo tư tưởng Hồ Chí Minh bao gồm các nội dung sau:

1. Yêu nước, trung thành với Đảng, kiên định mục tiêu độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội

Thanh niên là một bộ phận quan trọng của cộng đồng dân tộc. Vì vậy, ngay từ những năm 20 của thế kỷ XX, Người đã khẳng định: Thắng lợi của sự nghiệp giải phóng dân tộc ở Việt Nam tùy thuộc vào sự giác ngộ và trách nhiệm của lực lượng thanh niên.

Người đau buồn trước cảnh nước mất, nhà tan, cả dân tộc chìm đắm trong đêm trường nô lệ mà vẫn còn có một bộ phận thanh niên lại “không làm gì cả”; có người xuất dương lại chỉ nghĩ đến việc thỏa mãn tính tò mò của tuổi trẻ³. Vì vậy, cần phải giáo dục, thức tỉnh thanh niên để họ tham gia vào sự nghiệp giải phóng dân tộc, chấn hưng nước nhà, khắc phục tình trạng “thiếu tổ chức và thiếu người tổ chức”.

Khi nước Việt Nam Dân chủ cộng hòa ra đời, Hồ Chí Minh nhấn mạnh: “cốt nhất là phải dạy cho học trò yêu nước, thương nòi. Phải dạy cho họ có chí tự lập, tự cường, quyết không chịu thua kém ai, quyết không chịu làm nô lệ”. Trong bài viết *Thanh niên cần phải làm gì*, đăng trên báo *Sự thật*, Hồ Chí Minh yêu cầu: “Thanh niên cần phải có chí tự động, tự cường, tự lập. Phải có khí khái ham làm việc, chứ không ham địa vị”⁴.

Theo Hồ Chí Minh, thanh niên yêu nước, tự tôn dân tộc, tự lực, tự cường phải được thể hiện bằng những việc làm cụ thể chứ không phải ở lời nói. Trong việc giữ nước, chống ngoại xâm, thanh niên phải hăng hái tham gia cuộc đấu tranh của dân tộc; “phải có lòng kiên quyết tham gia kháng chiến để đấu tranh cho kỳ được thống nhất và độc lập, dân chủ và tự do”⁵. Trong xây dựng đất nước, Người căn dặn: Phải xây dựng cơ đồ mà tổ tiên để lại cho chúng ta, làm sao cho chúng ta theo kịp các nước khác trên hoàn cầu; “Nhiệm vụ của thanh niên không phải là hỏi nước nhà đã cho mình những gì. Mà phải tự hỏi mình đã làm gì cho nước nhà? Mình phải làm thế nào cho ích nước, lợi nhà nhiều hơn? Mình đã vì lợi ích nước nhà mà hy sinh phấn đấu chừng nào?”⁶. Người còn dạy: Yêu Tổ quốc là làm cho dân giàu, nước mạnh; cái gì trái với quyền lợi của Tổ quốc, chúng ta kiên quyết chống lại. Lòng yêu nước, tinh thần tự tôn dân tộc, ý thức tự lực, tự cường, khi đã thấm sâu vào thanh niên thì sẽ chuyển thành lực lượng vật chất có sức mạnh “dời non, lấp bể”, “vô cùng to lớn không ai thắng nổi”.

Trong sự nghiệp cách mạng vĩ đại của dân tộc, thanh niên được sự giáo dục, rèn luyện của Đảng. Trung với Đảng, theo Hồ Chí Minh là ngay thẳng, không có tà tâm, không làm việc gì có hại cho Đảng, đoàn thể. Lúc được Đảng giao cho việc gì thì bất kỳ to nhỏ đều ra sức làm cẩn thận, có hiệu quả. Phải biết làm việc có lợi, tránh việc có hại cho Đảng, biết vì Đảng mà cất nhắc người tốt, đề phòng người gian. Khi tự nguyện phấn đấu để được đứng vào trong hàng ngũ của Đảng thì phải hết lòng phục vụ nhân dân, phục vụ giai cấp, làm đúng chính sách của Đảng.

Con đường cách mạng Việt Nam đã được Hồ Chí Minh xác định đó là độc lập dân tộc và

chủ nghĩa xã hội. Dưới sự lãnh đạo của Đảng và Chủ tịch Hồ Chí Minh, đường lối đúng đắn đó đã trở thành hoài bão, lý tưởng của thanh niên Việt Nam. Người căn dặn cán bộ, đảng viên và thanh niên: Để thực hiện được lý tưởng đó, thanh niên phải hăng hái, tích cực trong việc đánh đuổi kẻ thù xâm lược để đất nước được độc lập, tự do thực sự, đồng thời ra sức thi đua xây dựng chủ nghĩa xã hội làm cho toàn dân ấm no, nước nhà giàu mạnh.

2. Luôn trau dồi đạo đức cách mạng

Thanh niên là chủ nhân của đất nước. Đã là người chủ đất nước thì phải có đức, có tài. Trong mối quan hệ “đức - tài”, Hồ Chí Minh coi đạo đức là cái gốc của người cách mạng. Người yêu cầu thanh niên thấm nhuần tinh thần làm chủ nước nhà và cũng phải học tập trau dồi đạo đức cách mạng, bởi vì: “Cũng như sông thì có nguồn mới có nước, không có nguồn thì sông cạn. Cây phải có gốc, không có gốc thì cây héo. Người cách mạng phải có đạo đức, không có đạo đức thì tài giỏi mấy cũng không lãnh đạo được nhân dân”⁷.

Hồ Chí Minh nêu những nội dung cụ thể về rèn luyện đạo đức cách mạng cho thanh niên:

Trung với nước, hiếu với dân. Trung với nước là chuẩn mực đạo đức có ý nghĩa quan trọng hàng đầu. Trong “Thư gửi thanh niên” nhân dịp kỷ niệm 20 năm Cách mạng Tháng Tám, Chủ tịch Hồ Chí Minh khuyên thanh niên luôn nâng cao chí khí cách mạng, trung với nước, hiếu với dân, suốt đời phấn đấu hy sinh vì độc lập tự do của Tổ quốc, vì chủ nghĩa xã hội, “nhiệm vụ nào cũng hoàn thành, khó khăn nào cũng vượt qua, kẻ thù nào cũng đánh thắng”.

Hiếu với dân là phải đấu tranh giải phóng nhân dân, phải yêu dân, kính dân, tôn trọng nhân dân, tin dân, lắng nghe dân, học dân, lấy

dân làm gốc. Hiếu với dân còn là đề cao tinh thần phục vụ nhân dân, có trách nhiệm với nhân dân, chăm lo đến đời sống vật chất và tinh thần của nhân dân, tổ chức nhân dân thực hiện tốt đường lối của Đảng và Nhà nước.

Hồ Chí Minh gửi thư cho thanh niên cần dặn để có lòng trung với nước, hiếu với dân những cái gì trái với quyền lợi của dân, của nước thì phải kiên quyết chống lại; “Ham làm những việc ích quốc lợi dân. Không ham địa vị và công danh phú quý”⁸. Trong tư tưởng của Người, nước với dân luôn gắn liền với nhau. Trung với nước, hiếu với dân là phải làm sao cho dân giàu, nước mạnh.

Thực hiện cần, kiệm, liêm, chính, chí công vô tư và khiêm tốn, giản dị. Thanh niên bao giờ cũng có nhiều ham muốn. Nhưng nếu những ham muốn đó chỉ hướng vào những dục vọng tầm thường, thấp hèn thì sẽ tạo nên một lớp thanh niên vị kỷ, thoái hóa, biến chất. Chính vì vậy, thanh niên phải thực hiện “Cần, Kiệm, Liêm, Chính, Chí công vô tư và khiêm tốn, giản dị”. Đây là biểu hiện sinh động của phẩm chất “Trung với nước, hiếu với dân”. Hồ Chí Minh luôn chú trọng đến việc giáo dục cho thanh niên những phẩm chất cao quý đó. “Thanh niên cần phải chống tâm lý tự tư, tự lợi, chỉ lo lợi ích riêng và sinh hoạt riêng của mình. Chống tâm lý ham sung sướng và tránh khó nhọc. Chống thói xem khinh lao động, nhất là lao động chân tay. Chống lười biếng, xa xỉ. Chống cách sinh hoạt ủy mị. Chống kiêu ngạo, giả dối, khoe khoang”⁹, phải khiêm tốn, giản dị, chớ kiêu căng, tự mãn, “thực hành tự phê bình và phê bình nghiêm chỉnh để giúp nhau cùng tiến bộ mãi”¹⁰.

Phải đoàn kết tốt, chống chủ nghĩa cá nhân. Đoàn kết là truyền thống của dân tộc. Nhờ có đoàn kết mà dân tộc ta đã vượt qua mọi

khó khăn gian khổ, hiểm nguy trong quá trình dựng nước và giữ nước. Đoàn kết làm nên sức mạnh vô địch của chúng ta. “Đoàn kết, đoàn kết, đại đoàn kết/Thành công, thành công, đại thành công”. Hồ Chí Minh nhắc nhở Thanh niên cần phải tiếp nối truyền thống đó, tuyệt đối đoàn kết, thân ái đoàn kết, chứ không được kiêu căng, biệt phái, chia rẽ, cô lập.

Đối lập với tinh thần đoàn kết là chủ nghĩa cá nhân. Người quan niệm: “Chủ nghĩa cá nhân là việc gì cũng chỉ lo cho lợi ích riêng của mình, không quan tâm đến lợi ích chung của tập thể. “Miễn là mình béo, mặc thiên hạ gầy”. Chủ nghĩa cá nhân đề ra tất cả mọi tính hư nết xấu, như: lười biếng, suy bì, kiêu căng, kèn cựa, nhút nhát, lãng phí, tham ô,... là kẻ thù hung ác của đạo đức cách mạng, chủ nghĩa xã hội”. Người nhắc nhở thanh niên phải kiên quyết chống chủ nghĩa cá nhân, một dạ đấu tranh cho sự nghiệp cách mạng. Người cũng lưu ý thanh niên trong việc giải quyết mối quan hệ giữa lợi ích cá nhân và lợi ích tập thể: “Nếu lợi ích cá nhân mâu thuẫn với lợi ích tập thể, thì đạo đức cách mạng đòi hỏi lợi ích riêng của cá nhân phải phục tùng lợi ích của tập thể”¹¹.

3. Ra sức học tập, nâng cao trình độ kỹ thuật và nghề nghiệp

Hồ Chí Minh từng nói, nhiệm vụ của thanh niên, học sinh là phải “xây dựng lại cơ đồ mà tổ tiên để lại”, “Non sông Việt Nam có trở nên tươi đẹp hay không, dân tộc Việt Nam có bước tới đài vinh quang để sánh vai với các cường quốc năm châu được hay không chính là nhờ một phần lớn vào công học tập của các em”¹². Công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội ở nước ta vừa mới mẻ, vừa khó khăn phức tạp, cùng với việc cải tạo những cái cũ lạc hậu thì phải cùng cố, xây dựng cái mới tiến bộ. Công việc

ngày càng nhiều, so với trước, công việc bây giờ khó khăn hơn, to lớn hơn, phức tạp hơn, và nhiều việc trước kia không có, mà bây giờ phải làm. Do vậy, thanh niên “có đức” - có lý tưởng chính trị, có đạo đức cách mạng rồi thì còn phải “có tài” - phải có học thức, phải giỏi về chuyên môn, nghiệp vụ trong nghề nghiệp của mình. Đây là điều kiện quan trọng để thanh niên được cống hiến nhiều hơn cho Tổ quốc, cho nhân dân. Người chỉ rõ: dưới chế độ thực dân, phong kiến, mục đích đi học để được mảnh bằng để làm ông thông, ông phán, lĩnh lương nhiều, ăn ngon, mặc đẹp, còn số phận dân tộc thế nào, tình hình thế giới biến đổi ra sao, đều không hay biết gì hết. Mục đích giáo dục của thực dân, phong kiến chỉ để đào tạo ra những trí thức nô lệ hầu hạ chúng... Nền giáo dục ấy còn “dạy cho thanh thiếu niên khinh rẻ nguồn gốc dòng giống mình. Nó làm cho thanh thiếu niên trở nên ngu ngốc”¹³. Trong chế độ mới, thanh niên phải “ra sức học tập nâng cao trình độ chính trị, văn hóa, khoa học, kỹ thuật và quân sự để cống hiến ngày càng nhiều hơn cho Tổ quốc, cho nhân dân”¹⁴. Đối với thanh niên, làm nghề gì cũng phải học, mục đích học không có gì khác hơn là để nâng cao năng lực, làm cho kinh tế phát triển, đời sống nhân dân ngày càng no ấm, tươi vui; “nếu không chịu khó học thì không tiến bộ được. Không tiến bộ là thoái bộ. Xã hội càng đi tới, công việc càng nhiều, máy móc càng tinh xảo. Mình mà không chịu học thì lạc hậu, mà lạc hậu là bị đào thải, tự mình đào thải mình”¹⁵.

4. Luôn xung kích đi đầu trong các phong trào cách mạng

Thanh niên là người chủ đất nước không chỉ vì chiếm 1/3 dân số mà chủ yếu vì thanh niên là bộ phận trẻ, khỏe, dám nghĩ, dám làm, năng động, sáng tạo, giàu ý chí, nghị lực và mơ ước,

là đội quân xung kích trên các mặt trận.

Hồ Chí Minh chỉ rõ: “Ưu điểm của thanh niên ta là hăng hái, giàu tinh thần xung phong”¹⁶. Thanh niên là những đội xung kích trên các mặt trận, là đại biểu cái tinh thần tự tôn, tự lập của dân tộc ta mấy nghìn năm để lại, là lực lượng cơ bản trong bộ đội, công an và dân quân tự vệ đang hăng hái giữ gìn trật tự, an ninh, bảo vệ Tổ quốc. Thanh niên là người xung phong trong công cuộc phát triển kinh tế và văn hóa. Thanh niên phải xung phong làm gương mẫu trong công tác, trong học hỏi, trong tiến bộ, trong đạo đức cách mạng. Thanh niên không chỉ là người tiếp sức cách mạng cho “thế hệ thanh niên già” mà đồng thời còn là người phụ trách dìu dắt “thế hệ thanh niên tương lai” tức là thiếu niên nhi đồng. Trong công việc, thanh niên luôn sẵn một tinh thần cống hiến: “Đâu cần thanh niên có, việc gì khó có thanh niên”, “gian khổ thì đi trước, hưởng thụ theo sau mọi người”. Ở khắp thành thị, nông thôn, miền xuôi, miền núi, thanh niên đã thành một đội quân to lớn, hăng hái tiến lên, quyết tâm phấn đấu, hy sinh vì Tổ quốc thân yêu, vì tiến bộ xã hội.

Hiện nay, trước những diễn biến phức tạp của tình hình chính trị, kinh tế, xã hội khu vực và quốc tế, ảnh hưởng của mặt trái cơ chế thị trường và của quá trình hội nhập quốc tế đã xuất hiện “Một bộ phận thanh thiếu niên còn có biểu hiện suy thoái tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống; phai nhạt lý tưởng, giảm sút niềm tin, ít quan tâm đến tình hình đất nước, thiếu ý thức chấp hành pháp luật, sống thực dụng, xa rời truyền thống văn hóa dân tộc”¹⁷. Để khắc phục tình trạng đó, phải tiếp tục đẩy mạnh giáo dục lý tưởng sống cho thanh niên theo tư tưởng Hồ Chí Minh một cách toàn diện.

(Xem tiếp trang 52)

Sáu là, tăng cường đầu tư nâng cấp các trang bị làm việc của các cơ quan đảng từ Trung ương tới cơ sở. Đẩy mạnh việc ứng dụng khoa học công nghệ, đặc biệt là công nghệ thông tin vào hoạt động lãnh đạo, chỉ đạo, lưu giữ, quản lý hồ sơ, tài liệu và các hoạt động chuyên môn nghiệp vụ khác của các cơ quan đảng; tổ chức các hội nghị giao ban trực tuyến để kịp thời nắm bắt tình hình, chia sẻ kinh nghiệm trong các hoạt động của các cấp ủy, tổ chức đảng ở Trung ương với địa phương và giữa tỉnh với cơ sở, nhất là ở những địa phương miền núi, vùng cao, vùng sâu, vùng xa; có biện pháp khuyến khích cán bộ, đảng viên, công chức, viên chức trong cơ quan đảng nghiên cứu, học tập, bồi dưỡng nâng cao trình độ công nghệ thông tin.

Bảy là, tăng cường sự lãnh đạo, chỉ đạo của các cấp ủy đảng cấp trên đối với cải cách hành chính trong Đảng; tăng cường kiểm tra, giám sát, đôn đốc việc học tập, quán triệt và tổ chức thực hiện nhiệm vụ cải cách hành chính của từng tổ chức cơ sở đảng, đảng viên theo chức trách, nhiệm vụ được giao; định kỳ sơ kết, tổng kết việc thực hiện cải cách thủ tục hành chính trong Đảng, biểu dương, nhân rộng các điển hình tiên tiến, xuất sắc về thực hiện cải cách hành chính trong Đảng, kịp thời phát hiện, xử lý những khó khăn, vướng mắc trong quá trình tổ chức thực hiện. Cấp ủy các cấp phát huy vai trò của các tổ chức đảng cấp dưới và đảng viên, đồng thời phát huy vai trò của các tổ chức trong hệ thống chính trị và nhân dân tham gia xây dựng Đảng, đề xuất biện pháp đổi mới, cải cách thủ tục hành chính trong Đảng.

1. Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XI*, Nxb CTQG, H, 2011, tr. 264-265

LÝ TƯỞNG SỐNG CỦA THANH NIÊN...

(Tiếp theo trang 46)

Làm cho thanh niên có nhận thức đúng đắn và đầy đủ về lý tưởng sống theo tư tưởng Hồ Chí Minh; Tăng cường công tác giáo dục chính trị, tư tưởng, đạo đức cách mạng, truyền thống dân tộc, văn hóa, ý thức pháp luật; Đẩy mạnh các phong trào thi đua yêu nước; Tăng cường giáo dục tri thức, kỹ năng nghề nghiệp; chăm lo tốt hơn nhu cầu, nguyện vọng chính đáng của tuổi trẻ; Xây dựng, củng cố, phát triển tổ chức Đoàn và công tác phát triển Đảng trong thanh niên.

Sự hình thành và phát triển lý tưởng sống của thanh niên là kết quả tổng hợp của nhiều yếu tố. Nhằm khắc phục được biểu hiện “nhạt Đảng, xa Đoàn, phai lý tưởng” ở một bộ phận không nhỏ thanh niên, đồng thời hình thành lớp thanh niên thời kỳ hội nhập quốc tế có hoài bão, ước mơ, có lý tưởng cao đẹp, có bản lĩnh chính trị vững vàng, kiên định đường lối độc lập dân tộc gắn liền với chủ nghĩa xã hội, phải đẩy mạnh hơn nữa việc bồi dưỡng, giáo dục, hình thành lý tưởng sống cho thanh niên theo tư tưởng Hồ Chí Minh.

1, 4, 5, 7, 8. *Hồ Chí Minh Toàn tập*, Nxb CTQG, H, 2002, T. 5, tr. 185, 375, 375, 455, 252-253, 185

2. Sđd, T. 12, tr. 510

3. Sđd, T. 2, tr. 132-133

6, 9. Sđd, T. 7, tr. 455, 455

10, 14. Sđd, T. 11, tr. 505, 505

11, 15. Sđd, T. 9, tr. 291-292, 554

12. Sđd, T. 4, tr. 33

13. Sđd, T. 1, tr. 399

16. Sđd, T. 6, tr. 197

17. Bài phát biểu của đồng chí Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng tại Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ X Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh, *Tiền phong Online*, 12-12-2012.